

Vennskap og musikk i barnehagen

«På hvilken måte kan vennskap komme til uttrykk blant de yngste barna ved bruk av musikk i barnehagen?»

Maren Osen

[kandidatnummer: 3014]

Bacheloroppgave

[BHBAC3910]

Trondheim, Mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	2
1.1 Valg av tema.....	2
1.2 Oppgavens innhold.....	3
2.0 Teori	4
2.1 Toddlerkultur og de yngste.....	4
2.2 Vennskap.....	5
2.3 Musikk.....	6
2.4 Lek.....	8
3.0 Metode.....	9
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	9
3.2 Valg av metode.....	9
3.3 Tilgang til barnehage.....	11
3.4 Planlegging og gjennomføring av observasjoner	11
3.5 Forskningsetikk	12
4.0 Funn og drøfting.....	13
4.1 Toddlerkultur og de yngste.....	13
Praksisfortelling 1.....	14
4.2 Vennskap.....	15
Praksisfortelling 2.....	15
4.3 Musikk.....	17
Praksisfortelling 3.....	17
4.4 Lek.....	18
Praksisfortelling 4.....	19
5.0 Konklusjon	20
6.0 Oppsummering	21
Litteraturliste	23
Vedlegg	25
Vedlegg 1	25

1.0 Innledning

1.1 Valg av tema

«Vennskap er en viktig dimensjon i kvaliteten i menneskers liv. Vennskap skaper begeistring og spenning, glede og engasjement så vel hos barn som hos voksne. I tillegg til å ha en verdi i seg selv fremmer vennsapsrelasjoner mellom barn evnen til kommunikasjon og følelsen av tilknytning og identitet»
(Greve, 2009, s.1).

Denne bacheloroppgaven er skrevet på slutten av et treårig løp ved dronning Mauds minnehøyskole i Trondheim. Mitt siste år på dette studiet har jeg hatt fordypningsfaget musikk, drama, kunst og håndverk i barnehagen. Temaene jeg skal skrive om er vennskap og musikk, på bakgrunn av egen interesse rundt disse. Musikk og vennskap er noe som alle mennesker har et forhold til, og det er noe alle har til felles uavhengig av hvor vi bor, kjønn, alder, inntekt og andre forutsetninger. Mennesker over hele verden har et forhold til musikk og vennskap. Uansett hvor man kommer fra, lytter man til musikk, man danser, synger og beveger seg i takt til musikken, og gjennom musikken oppstår det vennskap mellom ulike individer. I menneskers kulturelle yringsform er begrepet lek sentralt (Bjørkvold, 2011, s.59). Utviklingen av vennskap og relasjoner blant mennesker, spesielt de yngste barna er et tema som har blitt mer og mer belyst i samfunnet vi lever i, og derfor har jeg valgt å fokusere på de yngste barna.

Rammeplan (2017) sier at alle barn i barnehagen skal kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet, og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22-23). Det å føle en tilhørighet og være en del av et felleskap mener jeg at bidrar til utvikling av egen identitet og en styrket selvfølelse. Følelsen av at man er en del av noe større enn seg selv kan bidra til en følelse av viktighet, og at man betyr noe. Valget om å fokusere på de yngste barna kommer fra min andre praksisperiode. Jeg fikk øynene opp for de yngste barna, og viktigheten rundt det å ha trygge rammer, et felleskap og å føle en tilhørighet i en gruppe. Jeg opplevde hvordan man kan knytte vennskap til tross for at det verbale språket ikke er tilstede, og hvor viktig dette er for barna. Man må bruke kroppsspråket og fange opp signaler barna sender, og være med på å styrke barna i utviklingen av språk og relasjoner.

Greve (2007) skriver «*Små barn kan godt kommunisere, selv om de ikke benytter seg av det verbale språket*» (Greve, 2007, s.93). Dette utgjør et grunnleggende perspektiv for meg i arbeidet med denne bacheloroppgaven. Ja, små barn kan kommunisere, de kan utvikle magiske øyeblikk mellom seg, man må bare vite hva man må se etter. Jeg ønsket å se hvilke signaler de ga hverandre, på hvilket tidspunkt oppstår vennskapet, hvilken rolle spiller musikken inn i dette og hvordan kan vi som voksne se vennskapet oppstå. Ut ifra dette lyder min problemstilling slik:

«*På hvilken måte kan vennskap komme til uttrykk blant de yngste barna ved bruk av musikk i barnehagen*»?

Jeg kommer til å bruke Anne Greves PhD- avhandling, *Vennskap mellom små barn i barnehagen* (2009), i min oppgave. Her har hun har skrevet om akkurat dette temaet, og hun drar frem at dette er et tema ikke så mange har forsket på så langt, noe som gjør det enda mer spennende å skrive om for min del. Hun har også skrevet en bok sammen med Maria Øksnes (2015) som heter *Vennskap (2015)*, og også denne boken blir en sentral kilde i min oppgave. Fordi jeg skal se på hvordan vennskapet mellom de yngste oppstår når man bruker musikk, vil boken «*barnet og musikken*» av Morten Sæther og Elin Angelo (2012) bli trukket frem. De presenterer mange interessante teorier innenfor musikk med barn, som vil være relevant for min oppgave.

Jeg har valgt å benytte meg av kvalitativ metode, og jeg bestemte meg for å kun gjennomføre observasjoner. Jeg valgte å gjøre det fordi jeg var interessert i å se etter de små øyeblikkene som oppstår mellom barna, og forske videre på dette. Samtidig er det også viktig å vite at mennesker kan ha mange ulike forståelser av begrepet vennskap. Begrepet er noe man forbinder med kjærlige bånd mellom mennesker. Vennskap er noe som oppstår mellom individer gjennom en prosess av samhandling og fellesskap. Vennskapsbegrepet er et avansert begrep, og jeg vil belyse dette videre under teoridelen.

1.2 Oppgavens innhold

I denne oppgaven skal du få et innblikk i hvordan jeg har jobbet for å finne et svar på min problemstilling. Jeg har observert noen situasjoner der man kan se hvordan vennskapet mellom de yngste barna utvikles gjennom bruk av musikk. Oppgaven inneholder flere ulike kapitler, som består av underkapitler, der jeg skriver nærmere om hvert enkelt tema. Du vil lese et kapittel der jeg viser til ulike teorier om de yngste barna, vennskap, musikk og lek, da dette er sentrale temaer i min oppgave. Videre er det et kapittel som belyser og beskriver

hvilken forskningsmetode jeg har benyttet meg av, og hvordan jeg har gjennomført metoden i barnehagen. Deretter kommer mine funn og drøftingen rundt disse, sett i lys av den teorien jeg mener er relevant. Underveis i funn og drøftingsdelen vil det bli presentert noen praksisfortellinger som styrker mine tolkninger og som bidrar til en konklusjon på min problemstilling. Etter at alt innhold er presentert og drøftet opp mot relevant teori, kommer det en konklusjon og avslutning. Der vil jeg trekke frem noen viktige punkter fra mine funn, som vil bidra til svar på min problemstilling. Til sist presenteres litteraturliste og vedlegg.

2.0 Teori

I dette kapittelet skal jeg presentere teori som er relevant for min oppgave. Du får innblikk i ulike teorier som handler om de yngste barna og deres væremåte, om musikk, lek og vennskap. Anne Greve (2009, 2015), Gunnvor Løkken (2012) og Morten Sæther (2012) vil være tre sentrale teoretikere i min oppgave. De skriver mye om de yngste barna, vennskap og musikk, og på hvilken måte dette er relevant i arbeidet med barn. Det vil også bli trukket frem flere forskere som har skrevet mye spennende om disse temaene.

2.1 Toddlerkultur og de yngste

Når man skal se på ordet «toddler», så må man undersøke det engelske språket. Toddler er oversatt fra engelsk som ett – toåringer, og dets betydning er «*stabbe og gå*». (Løkken, 2012, s.117). Ordet har et karakteristisk kroppslig trekk, og det kan fort sees opp mot de yngste barna (Løkken, 2012, s.117). Gunnvor Løkken (2004) har skrevet om noen hovedpunkter innen kultiveringsprosessen som skjer mellom små barn. Hun har gått ut ifra sin egen forskning, men også sett på blant annet Stern og Merleau-ponty (Stern 1985 & Merleau-Ponty u.å., i Løkken, 2004, s. 22). Hovedingrediensene hun trekker frem lyder som følger:

1. Gjennom alt barna gjør lager de relasjoner, vennskap og fellesskap.
2. Barna hermer etter hverandre og gjentar enkelte handlinger. Over tid blir dette rutiner, og det dannes en form for lekekultur.
3. Når lekhandlingene blir omgjort til rutiner, er det et tegn på at det har oppstått en felles forståelse, følelser og hensikten er den samme hos barna. selv om toddlerleken kan virke meningsløs for voksne, kan det oppfattes som moro og meningsfull for barna.

4. Når handlingene og leken har blitt til rutiner hos barna, har det blitt etablert en toddlerkultur. Den er ikke statisk, men dyrkes videre i nye former.

5. Toddlerkulturen utvikler seg som en del av barnehagekulturen. Men man må også vurdere om den er blitt dannet på barnas premisser eller om den oppfattes som meningsfylt og viktig for barnet selv. (Løkken, 2004, s. 23).

Disse punktene beskriver toddlerkulturen hos barna. Gjennom alt de gjør blir deres kultur skapt. Gjennom deres handlinger, ved å herme etter hverandre og gjenta disse rutinene, får de en felles forståelse av at det er meningen at de skal gjøre dette, og det blir da dannet et felleskap blant barna (Løkken, 2004, s. 23).

Barn som er i alderen null til tre år bruker for det meste lyder, små ord og bevegelser når de skaper en symbolsk handling i forsøket på å gjenskape og forme tanker og følelser. Allikevel betyr ikke ord eller bevegelsene noe spesielt i seg selv, det er i sammenhengen det gir mening. (Hernes, Os & Olsen, 2010, s.26) Man vet at synet på de yngste barna har endret seg mye i løpet av de siste 30-40 årene, det har blitt utviklet ny forskning som sier at de yngste barna ikke er hjelpeløse, passive og inkompetente (Hernes, Os & Olsen, 2010, s.28). Derimot at barna allerede fra fødselen av er nysgjerrige og sosiale. De har en medfødt evne til å ta inn, tolke, bearbeide og huske erfaringer og ulike sanseinntrykk (Hernes, Os & Olsen, 2010, s.28).

Nina Johannesen (2006) har jobbet med de yngste barnas imitasjon som en måte å kommunisere på, og hun beskriver barnas imitasjon som en ordløs samtale (Sandvik, 2006, s. 24). Denne hermingen kan være en måte for de yngste barna å skape et felleskap og ta del i et felleskap som allerede har oppstått.

2.2 Vennskap

I ulike teorier om vennskap er fokuset rettet mot det felleskapet som oppstår mellom folk. Det fremheves også at venner har omsorg for hverandre, og at man har noe til felles som fører til at man overser de ulikhetene som også er tilstede (Greve, 2015, s.28).

Når man nærmer seg barnas perspektiver på vennskap, kan man forstå at vennskap er noe som betyr mye for barna, men at vennskap også har et nytteperspektiv som et ledd i forhandlingene om hvem som skal få være med i leken. Dette bringer oss videre til et psykologisk perspektiv, hvor leken kan ansees som et grunnleggende menneskelig behov for å tilhøre noe. For ved å tilhøre et felleskap, både i barnehagen og hjemmet økes trivselen hos

barna, og de utvikler seg på en bedre måte sosialt enn hvis de ikke har hatt noen tilhørighet. Det henvises til barnas sosiale kompetanse, noe som er nødvendig for at barna kan kunne gå inn i ulike vennsksrelasjoner (Greve, 2015, s. 44).

Lekulturen mellom små barn utvikler seg ofte til rutinelignende handlinger, som videre kan bli starten på vennskap. De yngste barna inviterer til en ikke verbal deltakelse, der det i stor grad er gjentakelser, og barna skaper en mening i slike situasjoner med jevnaldrende barn. (Greve, 2015, s.50). «*Vennsksutvikling bygger blant annet på felles erfaringer, interesser og forståelse for hverandre [...] Gjensidig anerkjennelse utgjør også en viktig forutsetning for at vennskap utvikler seg*» (Kibsgaard, 2015, s. 152). Dette vil si at vennskap vil spille en stor rolle i utviklingen av barnas egen identitet og selvbilde, fordi venners anerkjennelse og tilbakemeldinger er viktige.

Greve (2009) mener at vennsksrelasjoner er avanserte og at hver relasjon er spesiell. Vennskap blir dannet, bygges opp og vises når barna er sammen i barnehagen. Barna gir uttrykk for en opplevelse av «*et felles vi*» (Greve, 2009, s 93). Det virker som det «*felles vi*» er viktig i vennskapet ut fra barns perspektiver (Greve, 2009, s 93) Dette vi-et kan også oppleves mellom to barn, på lik linje som en gruppe med barn. Vi- fellesskapet inneholder relasjoner som kommer til uttrykk som at «*vi er sammen*» eller «*vi er venner*». Når det er sagt, er en slik mening bare foreløpig. Dette er situasjonsbestemt og kan fort skifte. Fellesskapet kan brytes opp når som helst, men kan også begynne på nytt og på nytt (Greve & Øksnes, 2015, s.61-63).

2.3 Musikk

For å beskrive ulike definisjoner på hva musikk er, har Morten Sæther (2012) tatt utgangspunkt i fire ulike aspekter, «*hverdagssituasjoner, ulike filosofiske, psykologiske og antropologiske oppfatninger av musikk*» (Sæther, Angelo, 2012, s. 12). Med disse mener han at det går an å se på musikk som både en type kommunikasjonsform, en estetisk uttrykksmåte og et fysisk fenomen (Sæther, Angelo, 2012, s. 12).

Musikken kan ses på som barnets første språk (Stehouwer G, Nilsen H. 1994, s.83). Lenge før barnet begynner å bruke ord har det kommunisert med lyder, toner, mime og bevegelser. Det lille barnet lærer blant annet ved å herme etter andre (Stehouwer G, Nilsen H. 1994, s.83). Musikk er en måte å kommunisere på, en måte å uttrykke seg på. Samtidig er det noe som fører mennesker sammen. Musikk kan ha stor betydning for alle mennesker og deres liv, selv

om man ikke har musikalske ferdigheter eller kunnskap om musikk (Sæther, Angelo, 2012, s.12).

Musikkprofessor Finn Benestad (1993) beskriver musikk på en annen måte. Han mener at musikk er «*Et fellesmenneskelig språk*» og at «*musikk er hjertets tale – fra menneske til menneske*» (Sæther, Angelo, 2012, s. 13). Gjennom musikk kan man berøre et menneske på en psykologisk måte, man kan vekke en indre følelse som igjen vekker interesse, spenning og glede. Når man skaper musikk sammen, blir det rytmiske og instrumentale i fokus.

«*Music is not primarily a thing or a collection of things, but an activity in which we engage. One might say that it is not properly a noun at all; but a verb*» (Sæther & Angelo, 2012, s.17). I dette sitatet viser Christopher Small (2012) til at betydningen av musikk er selve aktiviteten. Det er noe som skjer i felleskapet som er med på å skape mening, og med det mener han ikke bare å utøve musikk, men også å lytte, danse og øve (Sæther & Angelo, 2012, s.17). Når Small (2012) skal forklare hva musikkbegrepet er, bruker han ordet «*Musicing*» (Sæther & Angelo, 2012, s.17). Professor i musikkpedagogikk Øivind Varkøy (2009) tolker det Small (2012) skriver slik at musikk er en prosess, der mennesker forteller historier om seg selv og om relasjoner (Sæther & Angelo, 2012, s.17).

Øyvind Varkøy (2009) mener også at det Small (2012) kaller «*musicing*» er en akt som forteller noe om relasjoner som er blant mennesker. Alt som handler om kunst omhandler mennesker og relasjoner. *Musicing* har også en betydning på hvordan man ser seg selv og sin tilstedeværelse (Sæther & Angelo, 2012, s.17). Lydige eller musikalske uttrykk kan helt fra livets begynnelse være et samværsfenomen blant de aller yngste barna. Når barna lager lyder med stemmen, skraping, banking eller hopping, så påkaller barnet oppmerksomhet som videre kan gi impulser til at flere barn kan utforske lydene sammen. I løpet av de første leveårene vektlegges det musikalske som en stor del av kommunikasjonen og samhandlingen mellom barn (Sæther & Angelo, 2012, s.74-75).

Det er påvist at barn hermer etter hverandre, og Susan Young skriver at «*They often repeat actions and movements over and over again to practise and extend*» (Young, 2003, s 52). Dette vil si at barna gjentar sine handlinger gang på gang for å øve og utvide sine ferdigheter. I musikk sammenheng gjentar barna musikalske handlinger, og ulike rytmiske handlinger resulterer i lyd. Små barn tar ofte i bruk gjenstander for å lage lyder. Dette kan oppleves som moro for barna, og det smitter over på de andre barna i rommet. Slike tilfeller kan man for

eksempel observere i matsituasjoner: Et barn kan slå koppen sin i bordet flere ganger, det skapes en lyd, og de andre barna blir ofte med. De ler, gjentar bankingen og sammen skaper de lyder. De får kanskje en følelse av at de skaper en felles lek.

Barn skaper egne kulturelle uttrykk, og de musikalske uttrykksmåtene som inngår i barnas kultur kan man se i den tidlige tilknytningen, ved at de improviserer i bruk av stemme, lyder, blikk og kroppsbevegelse (Engesnes, Danbolt & Hagen, 2017, s4-5). De yngste barna er kroppslige i sin væremåte, både når det kommer til lek men også i søken etter kontakt fra andre mennesker. De utforsker lyder som kommer fra ulike gjenstander, og dette er med på å skape en spenning og nysgjerrighet mellom barna og gjenstandene.

2.4 Lek

Lek gir barna gode muligheter til å uttrykke seg i mange ulike former, og det er akkurat derfor det er viktig at barna får anledning til å leke i sin barnehagehverdag. Rammeplan for barnehagen sier at «*leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Leken er en vesentlig del av barnekulturen, og barnekultur spiller en stor rolle i sosialiseringprosessen barnet går gjennom. Å mestre lek bidrar til at barna kan mestre livet sammen med andre. I leken gror vennskap mellom barna, de lærer å lytte til hverandre, dele og samhandle på et høyere nivå. Barnas vennskap har en stor betydning, og man kan se leken i sammenheng med barnas spontane uttrykk og estetiske opplevelser (Lillemyr, 2001, s.17). Barnas lek sier oss mye om deres læring, utvikling og sosialisering. Lekopplevelser og lekerfaringen barna får styrker deres utvikling og læring, samtidig som det er med på å gjøre barna sosiale (Lillemyr, 2001, s.17-18).

Når man er i et lekende humør dannes det flere nyttige hormoner som motarbeider stress, og disse bidrar til at man føler seg bedre og at cellene i kroppen utvikler seg (Jæger & Torgersen, 2016, s.44). Den gode følelsen blir forsterket når man leker sammen med noen, mer enn hvis man skulle lekt for seg selv (Jæger & Torgersen, 2016, s.44). Hvis man sitter for seg selv og bygger et sandslott, kan det være gøy, en stund. Derimot, hvis man sitter og lager sandslott sammen med andre, forlenges følelsen av glede og man kan sammen utvikle å videreføre leken sammen.

En felles lek mellom barn kan tolkes som en måte der vennsapsrelasjonene mellom barna og lekens betydning utvikler seg på samme tid som selve leken utvikles (Greve & Øksnes, 2015, s.92). Vennskapet og leken som er mellom barna bidrar ofte til utvikling av læringen om

relasjoner og samhandling, og hvordan de voksne i barnehagen støtter, ser og møter barna i deres aktiviteter er med på å påvirke dette (Greve & Øksnes, 2015, s.95). I leken utvikles også vennskapet mellom barna fordi man ser hvilke interesser de andre barna har, og det man har til felles kommer til syne, noe som nettopp styrker vennskapene hos mennesker.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere metode, og hvilken metode jeg har valgt å ta i bruk i min forskning. Jeg vil først skrive litt generelt om metode og hvilke metoder man kan bruke i en slik oppgave. Deretter redegjør jeg for den metoden jeg har valgt. Jeg kommer også til å begrunne hvorfor jeg har valgt å bare observere, fremfor å gjennomføre intervju i tillegg. Videre skriver jeg om hvordan selve innsamlingen av materiale foregikk, og hvordan jeg har bearbeidet og kategorisert funnene til relevant bruk senere i oppgaven.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Vitenskapelig metode er fremgangsmåte eller teknikker der man har som mål å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål (Bergsland og Jæger, 2014, s 66). Det finnes mange ulike metoder, men i hovedsak deles de inn i to hovedtyper for forskningsstrategier. Den ene er kvantitativ metode og den andre kvalitativ metode. Kvantitativ metode er en forskningsmetode som omhandler tall og statistikk, der man for eksempel sender ut en spørreundersøkelse til en større gruppe mennesker, menn, kvinner, kommuner etc. for så å fremstille resultatet i tabeller eller grafer (Bergsland og Jæger, 2014, s 69). Den kvalitative metoden har en målsetning er å oppnå en forståelse av sosiale fenomener og blikket er rettet mot menneskers hverdagshandlinger i en naturlig kontekst. (Bergsland og Jæger, 2014, s 67). Når man skal benytte seg av kvalitativ forskningsmetode er det viktig å ha en teoretisk forståelse av det man skal forsøke å finne ut av (Bergsland og Jæger, 2014, s 68).

«Kvalitativ forskning baserer seg på et vidt spekter av innsamlingsmetoder; intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, analyse av dokumenter, bilder, videoopptak og samtaler» (Bergsland og Jæger, 2014, s. 67). Data man får av en kvalitativ metode kan samles inn muntlig eller skriftlig. Ved muntlig innsamling kan det for eksempel være intervju, mens skriftlig innsamling kan være nedskrevne notater av observasjoner.

3.2 Valg av metode

For å kunne svare på min problemstilling *«på hvilken måte kan vennskap komme til uttrykk blant de yngste barna ved bruk av musikk i barnehagen»?* har jeg valgt å ta i bruk kvalitativ

metode og benytte meg av observasjon. Denne metoden blir gjentatte ganger nevnt som *etnografi*, en metode der forskeren er med, enten synlig eller mer skjult, i menneskers daglige liv over en bestemt periode. Forskeren ser, hører, stiller spørsmål og samler inn materiale som er relevant for sin oppgave og tema (Tjora, 2017, s.51). Denne type forskningsteknikk antok jeg som den metoden som passet best til min problemstilling, fordi jeg vil studere barnas sosiale adferd og naturlige samhandling.

Som nevnt tidligere har jeg valgt å ta i bruk kvalitativ metode for datainnsamling til min oppgave, og ved å gjennomføre observasjoner ble blikket rettet mot menneskers handlinger i en hverdagslig kontekst. Når man observerer så retter man blikket mot det perspektivet man ønsker å finne ut mere om. Mine observasjoner har blitt gjort med ett av fire sosiologiske perspektiv: *Symbolisk interaksjonisme*. Dette perspektivet legger ekstra trykk på de sosiale hendelsene, ofte på et mer detaljert nivå, og hvordan disse hendelsene oppstår og preger den videre interaksjonen, sosialiseringen og utviklingen av normer, kultur og samfunn (Tjora, 2017, s.26). Man ønsker å få en forståelse av sosiale fenomener og tolke de funnene man får og deretter sette disse inn i en kontekst. (Bergsland og Jæger, 2014, s. 67). Når man gjennomfører observasjoner er det viktig å finne en observasjonsmåte som passer temaet man ønsker å utforske. Da jeg gjennomførte mine observasjoner satt jeg stille litt utenfor ringen til barna, og observerte hendelser som oppsto underveis i samlingene (Løkken, 2012, s.122). Jeg valgte å være en «*passiv interaktiv observatør*», og det vil si at jeg ikke tok del i aktiviteten barna gjorde, men at jeg var synlig for dem (Tjora, 2017, s.62).

Jeg synes det var utrolig spennende å observere hvordan barn uttrykker glede og anerkjenner hverandre, og hvordan musikken bidro til små øyeblikk der vennskapene mellom barna ble synlige for meg som observerte. Jeg vurderte om jeg skulle gjennomføre et intervju også, men anså observasjon som mer relevant for min oppgave. Jeg synes at det var viktig at de funnene jeg trekker frem er relevante og på samme tid ble jeg mer involvert i prosessen. Dette fordi jeg vil å skrive en oppgave som jeg brenner for, samtidig ønsket jeg å være deltagende i prosessen. Situasjonene jeg trekker frem fra mine observasjoner er tatt ut fra en naturlig kontekst, ikke blitt gjenfortalt av en informant under et intervju. Jeg kommer også til å presentere noen av mine funn i form av praksisfortellinger under kapitlet funn og drøfting. Praksisfortellinger er en form for dokumentasjon fra barnehagen (Fennefoss og Jansen, 2008, s.11). Praksisfortellingene du får lese er korte fortellinger som beskriver et øyeblikk eller situasjon som jeg synes er spennende og relevant for min oppgave, og jeg vil drøfte disse opp mot relevant teori.

3.3 Tilgang til barnehage

I forkant av observasjonene i barnehagen tok jeg kontakt med styrer og fortalte hvem jeg var, informerte om min oppgave og spurte om det var noen mulighet for at jeg kunne observere i deres barnehage. Dette var ikke noe problem, og de så frem til å bistå mitt prosjekt. Deretter utformet jeg et samtykkeskjema (vedlegg 1) med informasjon om meg selv og oppgaven, der informerte jeg om at alt ville bli anonymisert i min oppgave, samt informasjon om at foreldrene kunne på hvilket som helst tidspunkt trekke sitt samtykke (Bergsland og Jæger, 2014, s. 83). Disse skjemaene ble delt ut til alle foreldrene, (vedlegg 1) og de måtte gi sitt samtykke, eller avslag, før jeg kunne begynne med selve innhenting av materiale, altså observasjon. I løpet av en uke hadde alle foreldrene samtykket, og jeg kunne begynne.

Den barnehagen jeg gjennomførte mine observasjoner i var en barnehage jeg ikke hadde noe kjennskap til fra tidligere, men hadde fått tips om at er en barnehage der de ofte bruker musikk i sin hverdag sammen med barna. Det er en relativt stor barnehage, med storbarn- og småbarnsavdelinger. Jeg hadde ingen tilknytning til barnehagen eller barna fra før, og valgte derfor å dra til barnehagen en time før samlingen begynte. Små barn fort kan bli skjøre eller sårbare for distraksjon fra en voksens innblanding (Løkken, 2012, s.212). Jeg valgte å gjøre dette for at barna skulle bli vant til at jeg var tilstede, og at de fikk sjansen til å komme bort og utforske hvem jeg var, bli litt trygg på meg og at jeg var tilstede, slik at jeg ikke ble fokuset under samlingen. Barnegruppen jeg observerte var en stor gruppe. Jeg var tilstede under to samlinger, og fikk samlet flere praksisfortellinger og observasjoner som jeg kommer tilbake til senere.

3.4 Planlegging og gjennomføring av observasjoner

Da jeg begynte å planlegge observasjonene jeg skulle gjennomføre, hadde jeg lest meg opp på teori i forkant slik at jeg hadde noen knagger å feste mine observasjoner på. Man går ofte inn i felten med en mening og teoretisk forståelse rundt det man skal observere og forske på (Bergsland og Jæger, 2014, s,68). Jeg leste meg også opp på ulike observasjonsmetoder, slik at jeg tok i bruk den jeg synes passet best for min problemstilling. Gunnvor Løkken har skrevet en bok som handler om observasjon som metode. «*Å se verden er å delta skapende i dens tilsynekomst* (Tin 2000:90). Løkken (2012) mener at dette sitatet handler om å kunne se verden på nytt. Observasjon er noe som skjer gjennom at et menneske observerer noen andre, altså observasjon skjer gjennom et verdslig forskersubjekt (Løkken, 2012, s.150).

Jeg fikk en avtale med barnehagen om å komme dit for å observere barna under samlingsstund med musikk. Jeg hadde tett dialog med pedagogisk leder på avdelingen og informerte henne om hva jeg skulle ha fokus på under samlingen, hva jeg skulle se etter og hvordan mitt materiale vil bli brukt i min oppgave. Som nevnt tidligere i min oppgave så skal jeg ha fokus på hvordan kan vi se vennskap mellom de yngste barna, og derfor hadde jeg stort fokus på de små øyeblikkene mellom barna. Aksel Tjora (2017) skriver at når man bruker kvalitativ metode og benytter seg av observasjoner som innsamlingsmetode, får man observasjoner som er preget av naturalisme, som vil si at den sosiale verden skal studeres i sin naturlige situasjon, i motsetning til eksperimentelle oppsett (Tjora, 2017, s. 51). Jeg ønsket kun å se på barnas relasjoner, fordi mine funn skal oppleves som ekte og oppgavens betydning blir mer personlig. Jeg var ute i god tid før observasjonene, slik at barna ble vant med at jeg var tilstede. Under observasjonene satt jeg i bakgrunnen, og fulgte med på barnas respons på opplegget. Jeg skrev *loggbok*, som vil si å notere ned hendelser, både store og små. Deretter skrev jeg praksisfortellinger og kategoriserte disse etter hvilke temaer hver enkelt inneholdt.

Da jeg observerte så jeg etter de små tingene, som for eksempel utveksling av blikk, anerkjennelse, berøring og kroppsspråk, som videre utviklet seg til en liten sekvens mellom to eller flere barn. Med andre ord observerte jeg også den ikke-verbale kommunikasjonen som oppstår mellom de yngste barna. Da observasjonene var ferdige, begynte jobben med å kode og analysere det jeg hadde sett og notert meg. Jeg hadde flere praksisfortellinger og tekst som jeg syntes var spennende, så jeg begynte å stykke det opp i ulike kategorier. Aksel Tjora (2017) skriver om koding som at man har tre ulike mål man vil oppnå. Først handler det om å *ekstrahere essensen*, altså trekke ut det som gir mening, for så å redusere innholdet i materialet, slik at det ikke blir for mye ord uten mening og til sist trekke frem det man mener er relevant og som er med på å besvare din problemstilling (Tjora, 2017, s. 197). I praksisfortellingene var det viktig for meg å se hva de ulike handlet om, hvilke temaer som var med i hver enkelt, og på hvilken måte jeg kunne bruke disse i oppgaven min for å på best mulig måte besvare problemstillingen.

3.5 Forskningsetikk

I en forskningsoppgave som dette er personvern, taushetsplikt og forskningsetikk noen punkter som er viktig å forholde seg til. Etikk handler først og fremst om forhold mellom mennesker, og etiske problemstillinger handler om når forskning påvirker mennesker direkte

(Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2016, s.84). Forskeren har et ansvar om å respektere informantenes privatliv, personene man intervjuer eller observerer har rett til å bestemme hvem som får innsyn i sitt liv. I dette tilfellet ble det foreldrene som ga sitt samtykke i form av avkrysning på et skjema jeg hadde lagt, om at jeg kunne observere barna. Disse samtykkeskjemaene (vedlegg 1) er ivaretatt på en sikker plass, slik at personvern blir ivaretatt. Den som skal gjennomføre et forskningsprosjekt må derfor informere tydelig hva studiet går ut på, og på hvilken måte dette kommer til å påvirke deltagerne (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2016, s.86). Jeg dro til barnehagen noen dager før jeg skulle observere for å snakke med pedagogisk leder på avdelingen, slik at hun var trygg på meg og at jeg kommer til å ivareta informasjon på en sikker måte. Når jeg samlet inn materialet, skrev jeg notater underveis som jeg observerte. Disse ble analysert i etterkant, og ingen personopplysninger eller kjennetegn av barnehage eller barn er skrevet om.

4.0 Funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere og drøfte mine funn. Disse har jeg fått gjennom observasjoner jeg har gjennomført på en småbarnsavdeling. Jeg så at de yngste barna hermer etter hverandre, mye. Når de sitter og hermer etter hverandres takt, bevegelse eller lyder så oppsto det noe mellom barna, som utviklet seg. De lo, smilte og berørte hverandre. Jeg kommer til å belyse på hvilken måte disse funnene er relevante og viktige for min problemstilling og oppgave. Du vil få lese noen praksisfortellinger som handler om de yngste barna på en småbarnsavdeling, noe som vil si at de er mellom 1 og 3 år. Alle navn som er brukt er fiktive. Jeg kommer til å drøfte praksisfortellingene i lys av temaene for min oppgave, som er toddlerkultur/de yngste barna, vennskap, musikk og lek. Helt til slutt blir det trukket en felles trå som fletter alle disse temaene sammen, for å besvare min problemstilling.

4.1 Toddlerkultur og de yngste

Ifølge Johannesen (2006) bruker de yngste barnas imitasjon som en måte å kommunisere på, hun beskriver deres imitasjon som en ordløs samtale (Sandvik, 2006, s. 24). Herming kan være en måte for de yngste barna å skape eller ta del i et felleskap som har oppstått. Gjennom mine observasjoner var akkurat dette noe som gjentok seg mye. Barna hermet etter hverandre og anerkjente at det de gjorde var gøy, og de viste det gjennom hele kroppen. Signalene de ga hverandre så ut til å styrke barnas oppfatning om at de hadde en felles greie, og ut fra barnas kroppsspråk og signaler tolket jeg at begge likte det og syntes det var moro.

Praksisfortelling 1.

«To jenter har hvert sitt rasleegg, de sitter ved siden av hverandre. Thea begynner å riste på egget sitt, Oda ser på og begynner å herme etter. Thea stopper, følger nøye med på hva Oda gjør. Når oda stopper begynner Thea igjen. Slik holder de på en stund, og smiler og ler sammen!»

Denne praksisfortellingen viser en situasjon mellom to små barn. Dette var en hendelse jeg som observatør oppfattet som noe kjærlig og gøy mellom dem. På bakgrunn av teorien jeg hadde lest på forhånd ble min oppfattelse av hvordan de yngste barnas lek utvikler seg til et vennskapelig øyeblikk styrket. Løkken (2004) skriver at de yngste barna kan dele oppmerksomheten rundt noe felles, og forstå hverandres følelser og hensikt. (Løkken, 2004, s.22) I praksisfortellingen kan man se at Oda var nysgjerrig på Theas lek. Oda begynte og herme etter, og dette var noe jeg tolket som at Thea syntes var spennende. Hun fulgte med på Oda, og når hun var ferdig, fortsatte Thea å riste rasleegget. Hun stoppet opp for å se om Oda fortsatt var med på leken, noe jeg tolket at hun var, og gjennom smil og latter ga de hverandre en anerkjennelse på at de forsto hverandre, begge hadde forstått leken og syntes det var gøy. Løkken (2012) mener at når lekhandlingene blir omgjort til rutiner, er det et tegn på at det har oppstått en felles forståelse, og følelser og hensikten er den samme hos barna. Selv om toddlerleken kan virke meningsløs for voksne, kan det oppfattes som veldig moro og meningsfullt for barna (Løkken, 2004, s. 23). Små barn viser seg frem som kroppssubjekter, de sender meningsfylte beskjeder til hverandre uten å benytte seg av det verbale språket. (Løkken, 2004, s.41) Hvordan ser man vennskap oppstår bland de yngste? Hvordan kan man si at dette er vennskap?

Morten Sæther (2012) mener at likheten mellom de musikalske uttrykkene og sosialt samspill er veldig tydelige. Man kjenner på en fellesskapsfølelse i begge uttrykksformene, og han mener det er derfor musikken henvender seg til mennesker på samme måte som en sosial uttrykksform (Sæther og Angelo, 2012, s.83). Samtidig er det viktig å ikke trekke noen konklusjoner uten å ha hele seansen i bakhodet, for jeg så helt fra det øyeblikket jeg kom i barnehagen at disse jentene hadde flere øyeblikk der de anerkjente hverandre i form av blikk,

latter og berøringer. På bakgrunn av dette tolket jeg denne observasjonen som et øyeblikk hvor begge var deltakende, engasjerte og inkluderende. Samtidig som de fulgte med hverandre, og passet på så de var på samme bølgelengde hele veien.

Som jeg nevner i teorikapittelet, karakteriseres de yngste barnas kultur av hermingen mellom dem. Latteren, blikk, og det kroppslige blir et sentralt element i leken, og de utvikler et sosialt fellesskap. De yngste barna hermer ofte etter hverandre for å få kontakt, eller for å få en følelse av å være en del av et meningsfylt fellesskap. Ifølge Løkken (2004) handler det å bruke kroppen en stor del av toddlerkulturen, og det er med på å danne lek for de yngste barna (Løkken, 2004, s. 67-68). Når barna viste glede og latter, tolket jeg det slik at de ble trygge på at begge forsto leken, og at begge så en fellesverdi i det de holdt på med.

4.2 Vennskap

Greves (2009) undersøkelse om barns vennskap viser at hver enkelt vennsapsrelasjon er spesiell og at alle vennsapsrelasjoner blir bygd opp over tid. Gjennom vennsapsrelasjoner kommer både følelsen av glede over å være sammen, glede over fellesskapet, opplevelse av å skape mening sammen og deres felles humor. Inntrykket jeg fikk når jeg møtte denne barnegruppen var at dette var en barnegruppe som hadde en harmonisk og god atmosfære blant barna. Da jeg satt på gulvet i timen før observasjonen så jeg barna stabbe rundt med utkleddningskjoler, alt for store sko, og de lo og lekte sammen. Samtidig er det også viktig å vite at det ikke alltid er slik vennskap ser ut. For vennskap kan også bety konflikter, utestengelse, fortvilelse over ikke å få være med, sorg og savn (Greve 2007 i Greve, 2009, s.1).

Ved å observere samlingsstunder som varer over en kortere periode kan det være utfordrende å si om noe er vennskap. Vennskap er noe som bygges opp over tid, og det er noe som gjør det utfordrende, men også spennende, å prøve å observere. Her har jeg valgt å analysere en praksisfortelling som omhandler de samme to jentene som i praksisfortelling 1. Gjennom hele mitt besøk var jentene mye sammen, og dette styrker min oppfatning og tolkning om at jentene har et vennskapelig forhold som har bygd seg opp lenge før jeg kom for å observere.

Praksisfortelling 2.

«Thea og Oda sitter sammen med et rasleegg hver, de rister i samme takt, hermer etter hverandre og ler. Etter at samlingen er ferdig skal de gå og spise mat. Alle begynner og gå mot kjøkkenet, de to jentene sitter på

knærne sammen og holder hverandre i hendene. Thea legger seg på ryggen, men holder fortsatt Oda i hendene. Thea drar Oda mot seg, hun faller over henne og de ligger oppå hverandre og smiler til hverandre. Oda klapper Thea på kinnene og smiler, de ser på hverandre noen sekunder, og begynner å le.»

Jeg mener vennskap er noe som er spennende og interessant å observere. Man vet at vennskap er noe som bygges opp over tid, og at en venn er en person som er uerstattelig, noen man har sterke bånd til, og har omsorg og kjærlighet ovenfor (Greve & Øksnes, 2015, s. 28). Når man ser på vennskap mellom barn, er ikke de signalene man gir hverandre så ulike fra hvordan voksne signaliserer vennskap. En venn er en person man kan speile seg selv med, man er lik, har ting til felles, og det er en felles gjensidighet i omsorg og respekt (Greve & Øksnes, 2015, s. 28). Denne praksisfortellingen handler om samme jentene som i praksisfortelling 1, dette fordi jeg observerte at disse jentene videreførte sin lek til et mer omsorgsfullt øyeblikk, der vennskapet deres kom til syne.

Når Thea legger seg på ryggen, men fortsetter å holde Oda i hendene, og ved å trekke Oda på seg, så tolket jeg det slik at Thea ønsket å fortsette leken deres, og at hun ønsket at Oda skulle være med. Når begge jentene viste tegn som å le, smile, og de kroppslige signalene som å fysisk dra Oda på seg og klappe på kinnene, viser de til hverandre at de har en vennsapsrelasjon der begge barna imøtekommer hverandre, og det er en gjensidig anerkjennelse som påvirker situasjonen videre (Greve & Øksnes, 2015, s. 87).

Samtidig som de begge viser tydelig at de syns det de holder på med er gøy, så er det et øyeblikk der som kunne snudd hele situasjonen til noe helt annet. Når Oda klapper Thea på kinnene og det blir stille noen sekunder, kunne Thea oppfattet det som noe annet enn lek, og ikke ledd og smilt, men blitt lei seg. Men fordi Oda ga Thea en bekreftelse i form av å stoppe opp, smile forsiktig og se an hvordan Thea reagerte før hun fortsatte, så kunne det gode samspillet fortsette, samtidig som Oda viste en form for respekt og omsorg ovenfor Thea. Barnas glede over det felleskapet og det samspillet de hadde fremhevd ved de signalene de ga hverandre. Ved å fremheve barnas felles mestring og forståelse, kan det tolkes som at de er interessert i å forstå den andres synspunkter i leken (Greve & Øksnes, 2017, s.93). Det så ut

som deres felles oppfattelse av leken styrket begge sin interesse i å forstå hvordan den andre opplevde samspillet.

4.3 Musikk

Den beste måten barna leser hverandres språk på er å høre på lyder og se ulike bevegelser. Når man skal lese bevegelser må man se på hvilken rytme og dynamikk vedkommende har (Hernes, Os & Olsen, 2010, s.30) I alle mine observasjoner var musikken et sentralt element mellom barna. De hadde musikkstund hver dag før maten, og det var veldig tydelig at dette var noe som barna satte stor pris på. I den praksisfortellingen du får lese nedenfor tolket jeg det slik at barna med hele kroppen signaliserte at de likte musikkstunden, og det felleskapet som oppsto.

Praksisfortelling 3.

«På slutten av samlingen reiser Ola seg, han har et rasleegg i hånden. Han begynner å riste på egget, smiler og ler! Per som sitter på siden av han sitter og følger med på hva han gjør, etter hvert reiser han seg og begynner å riste sammen med han! De ler og danser i takt med rytmen de lager, de har en knekk i knærne når de danser, slik at rumpen kommer litt nærmere bakken og det utstråler glede av hele dem!»

Når de yngste barna uttrykker at de er glade så kan man ofte se at hele kroppen strutter. Dette er et av tegnene man ser etter når man observerer om små barn har det gøy sammen (Greve, 2009, s.93). Når guttene sto og ristet på rasleeggene sammen og danset, tolket jeg dette som at musikken har satt i gang en følelse av glede, lek og felleskap hos barna. Samtidig som instrumentene hadde en sentral rolle, og barna fikk muligheten til å riste rasleeggene i sine egne rytmer. De fikk velge selv om de ville sitte eller stå, og de fikk stå oppreist og danse sammen når de lagde lyder med instrumentet. Når de yngste barna bruker stemmen til å lage lyd, eller gjenstander til å riste, banke eller skrape så blir lydene en måte å få oppmerksomhet på. Dette er med på å skape flere impulser som andre barn kan bli med på å utforske (Sæther og Angelo, 2012, s.74). Jeg observerte at barnas lek med de musikalske uttrykkene ble en gjentagende sekvens, der de hermet etter hverandre, ble nysgjerrige og fikk nye impulser til andre bevegelser de kunne videreføre leken med.

Når Ola lagde en egen rytme med sitt rasleegg, fikk han oppmerksomheten til Per. Når Ola utviklet sin sekvens ved å reise seg å danse og le, tolker jeg at Per ble enda mer interessert og ville være med. Ola åpnet opp for en lek mellom barna, som var inspirert av rytmen og lyden fra instrumentene. Dette ble altså videreført til en felles lek mellom de to barna. Når man bruker musikk sammen med barn vil deres musikalske utvikling være med på å aktivere barnas utvikling på andre områder, som for eksempel motorikk og sosial kompetanse (Sæther og Angelo, 2012, s.70). Når guttene fikk stå og danse sammen og lage musikk oppsto det en lek som styrker deres sosiale relasjon. Musikken bidro til at leken blomstret, vennskapet kom til syne og barna viste glede og engasjement.

Når man ser på barn som leker sammen, kan vi legge merke til et bredt utvalg av uttrykksmåter. Barn som er i aktivitet, lager ulike lyder med både kroppen og med gjenstander de er omringet av (Sæther og Angelo, 2012, s.69). Her vil jeg også påpeke at de voksne som var tilstede i denne situasjonen jeg observerte skal ha mye av æren for at barna fikk uttrykke seg musikalsk. Susan Young (2003) skriver at «*The lead adult can redirect aspects of behaviour*» (Young, 2003, s.81). Den voksne kunne fort bedt barna sitte på rumpa og spille samme rytme som de andre. Allikevel fikk guttene bruke kroppen, være kreative i sine rytmer, le og danse. Dette bidrar til utvikling hos barna, samtidig som relasjonene og vennskapene blomstrer.

Under mine observasjoner så jeg at de voksne bruke rim, rytmer og regler som barna kunne, men at barna seg imellom hadde lagd seg egne uttrykk og tekster som for dem ga mening. Det var toner som passet inn i rytmen som allerede var. Morten Sæther (2012) skriver at når barn selv får bearbeide kjente rim og regler, så bidrar det til at barna bli musikalsk skapende. Dette kan knyttes opp mot barnas utvikling av andre ferdigheter. De yngste barna bruker musikalske elementer i et mer sosialt samspill, gjennom leken og i deres kommunikasjon (Sæther og Angelo, 2012, s.79-80).

4.4 Lek

Når man leker produseres det hormoner som motarbeider stress, og dette bidrar til at man føler seg vel, og at man utvikler seg slik man skal (Jæger og Torgersen, 2016, s. 44). Når barna er i lek sammen med andre, utvikles det glede og tilhørighet. Man føler en form for aksept i den gruppen man tilhører. Når man leker med andre mennesker blir de positive følelsene man kjenner forsterket, og man lærer lettere. Man blir mer åpen og mottakelig for nye innfall, og får lyst til å utvikle leken i andre retninger som virker interessante (Jæger og

Torgersen, 2016, s. 44). I dette avsnittet har jeg også tatt med en observasjon i form av praksisfortelling. I denne kan man lese om en barnegruppe som har et godt samhold som består av glede, lekenhet og felleskap.

Praksisfortelling 4.

«Alle satt i en stor ring. Det ble en kriblende stemning i rommet, barna klappet, reiste seg og smilte til hverandre! De voksne begynte å spille på djembetrommer og sang. Barna bevegde seg i takt med musikken, to gutter satt ved siden av hverandre og klappet seg på lårene. Barna utveksler glade blikk, og følger nøye med på hva de voksne gjorde videre. Deretter får alle hvert sitt rasleegg. Alle barna er med og de rister egget, slår det i bakken, strekker armene i været og rister.»

Ut fra denne praksisfortellingen kan man tolke barnegruppas lek og deres kultur rundt musikkfelleskapet de har. Alle barna visste hva som foregikk, og de delte en felles oppfattelse av sangene som de voksne spilte. Barna har på sin egen måte lagd felles ritualer. De yngste barna, altså toddlere, leker på en lystig og lett måte, de tonte seg inn i hverandres lekverdener og skaper et felles fokus rundt en gjenstand eller bevegelse. De gjentok rytmene og klappingen flere ganger, og dette er også noe som kjennetegner de yngste barnas lek (Løkken, 2004, s.68). De slo egget i bakken sammen, klappet på lårene og strakk armene i været og lo. Det var en lek som alle forsto, både 1- og 3- åringen gjorde det samme. De så på hverandre og hermet, og musikken ble et element hvor de kommuniserte og som var med på å videreføre leken deres. Gunnvor Løkken (2004) skriver som nevnt om musikk som en måte å kommunisere på uten ord. Barnas kroppslige væremåte kan sees på som et samspill som knyttes sammen i en musikalsk prosess (Løkken, 2004, s.74-75). For barna var dette en aktivitet som var kjent fra før, og som ga barna muligheten til å utspille sine indre følelser. Barnet hadde selv kontrollen på hva hen ville gjøre, hvilke rytmer barnet ville spille og hvordan hen ville utspille dette. Det var en lek som ikke handlet om rett og galt, og barna kunne sette virkeligheten til side å bare være her og nå (Lillemyr, 2001, s.33).

Denne praksisfortellingen bærer preg av at musikken er en åpning for barnas felles lek, og min observasjon av denne situasjonen bidro til at jeg fikk mer informasjon rundt det sosiale samspillet barna har seg imellom (Lillemyr, 2001, s.18). Hadde dette vært en helt ny setting

for barna, så hadde de ikke reagert så sterkt kroppslig, men heller vært litt tilbakeholdne og sett på hvordan de voksne var. De som jobber med barn vet hvor viktig leken er, og at man må gjøre rom for lek i mange ulike former i barnehagen. Siden dette ble en lek som oppsto gjennom musikkaktiviteten, ble det også en form for estetisk aktivitet. Denne typen lek bidrar til at barna mestrer å uttrykke seg estetisk (Lillemyr, 2001, s.21). Gjennom leken utvikles barnas sosiale kompetanse, og dette er noe barna får stor nytte av i fremtiden. Selv om denne situasjonen var bestemt på forhånd, så reagerte barna spontant, uten at en voksen oppfordret til en slik reaksjon. Ut fra de inntrykkene man får av praksisfortellingen kan man se at barna fikk uttrykket sin indre drift og det var helt opp til hvert enkelt barn å ta del i denne utstrålende reaksjonen. Den leken som oppsto var styrt av barnets indre følelser, og barna uttrykket spenning og glede.

5.0 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett på vennskapene mellom de yngste barna når de bruker musikk i barnehagen. For å kunne svare på min problemstilling, *«På hvilken måte kan vennskap komme til uttrykk blant de yngste barna ved bruk av musikk i barnehagen?»*, har jeg gjennomført noen observasjoner av en gruppe barn, og funnene jeg fikk har vært interessante å bearbeide og jobbe videre med. Som et av funnene i denne oppgaven vil jeg trekke frem at det kan være utfordrende og dra en konklusjon om at musikken i seg selv utvikler vennskapet mellom barna. Gjennom alle mine observasjoner og tidligere erfaringer så oppstår det en form for lek, som er med på å utvikle vennskap. En venn er en person man kan speile seg selv med, man er lik, har ting til felles og det er en gjensidighet i omsorg og respekt (Greve & Øksnes, 2015, s. 28). Uten leken så hadde man ikke kunne sett hvilke interesser de andre personene har, og man klarer ikke å se vennskap uten leken. Derfor kan det være utfordrende å sette musikken som et utgangspunkt for vennskapelige situasjoner, fordi det er mye som spiller inn.

Gjennom mine observasjoner tolket jeg det slik at Thea og Oda har et tett bånd. De lekte sammen før samlingsstunden, de satt sammen i samlingen og de hadde en lek som varte over en lengre periode. Thea og Oda var tydelige i sitt kroppsspråk mot hverandre, og gjennom blikk, smil, berøring og latter anerkjente de hverandre og deres samhold. Jeg oppfattet generelt denne barnegruppen som livlige, lekende og nysgjerrige. Noe annet som ble gjentakende gjennom alle mine observasjoner var måten barna søkte kontakt og anerkjennelse til hverandre. De yngste barnas kultur handler mye om hermingen mellom dem, hvordan

blikkene mellom dem er, og det kroppslige som blir en sentral del av leken. For å få kontakt hermer de etter hverandre, og dette var noe jeg observerte som gjentakende hos barna.

Jeg har sett mange interessante situasjoner i løpet av mine observasjoner og for å besvare min problemstilling vil jeg på bakgrunn av de inntrykkene jeg sitter igjen med etter mine observasjoner tolke det slik at musikalske elementer er med på å igangsette lek hos barna. Gjennom leken utvikles vennskapene, og jeg konkluderer derfor med at musikken er en faktor som fremhever vennskap. Barn skaper sine egne kulturelle uttrykk, og deres musikalske uttrykksmåter som inngår i barnas kultur kan man se i den tidlige tilknytningen, ved at de improviserer i bruk av stemme, lyder, blick og kroppsbevegelse (Engesnes, Danbolt & Hagen, 2017, s4-5). I den siste praksisfortellingen kan man se barna smiler til hverandre og begynner å klappe. Jeg observerte at de ristet på rasleeggene og slo de i bakken samtidig. Jeg tolker dette slik at de hadde bygd opp et felleskap rundt denne typen samlinger fra tidligere, og at barna uttrykket en fellesskapsfølelse gjennom de kroppslige uttrykkene sine. Jeg observerte også at barna var gode på å invitere andre inn i sin lek, og det bidrar også til trivsel og trygghet, samt utvikling av barna som sosiale individer.

Rammeplan for barnehagen (2017) skriver at barna skal føle at barnehagen er et trygt og utfordrende sted, der de får prøve ut ulike former av samspill, fellesskap og vennskap. (kunnskapsdepartementet, 2017, s11). Jeg tolker mine observasjoner slik at barna fikk utfolde seg både kroppslig og musikalsk sammen, og som utenforstående oppfattet jeg barnegruppen som trygge på hverandre. Dette mener jeg er en forutsetning for å styrke relasjonene og båndene mellom barna. Rasleeggene ble et element som skapte nysgjerrighet mellom dem, og ble et felles fokus barna hadde. Når de yngste barna bruker stemmen til å lage lyd, eller gjenstander til å riste, banke eller skrape, så blir lydene en måte å få oppmerksomhet på (Sæther og Angelo, 2012, s.74).

6.0 Oppsummering

Som enn oppsummering vil jeg trekke frem de viktigste elementene fra dette studiet. For å kunne besvare på min problemstilling har jeg benyttet meg av kvalitativ forskningsmetode. Jeg valgte å bruke kun observasjon. Denne typen forskningsteknikk antok jeg som den metoden som ville passe best til min problemstilling, jeg ville studere barnas sosiale adferd og naturlige samhandling i barnehagen. Jeg observerte en gruppe barn i en samlingsstund, og analyserte mine funn i etterkant. Jeg drøftet disse funnene opp mot relevant teori, som styrket

mine observasjoner og tolkninger av de yngste barnas vennskap ved bruk av musikk i barnehagen. Ved å bruke musikk i barnehagen kan man se at barnas relasjoner utvikles gjennom felles lek. Gjennom musikken får barna nye impulser som åpner opp til felleskap, barna får utfolde seg kroppslig i takt med rytmer og lyder. Når man ser på de yngste barnas væremåte opp mot leken, kan man se at de inviterer flere til deltagelse, og det oppstår vennskapelige øyeblikk.

Gjennom mitt prosjekt har jeg observert de yngste barna, og jeg tolker det slik at de var sosiale sammen, de viste omsorg og glede ovenfor hverandre gjennom latter, blikk, herming og berøring. Jeg tolker det slik at vennskapene mellom barna jeg observerte har blitt oppbygd over lengre tid, og at de i barnehagen får mulighet til å styrke sine vennskapsbånd. Selv om de yngste barna ikke kommuniserer gjennom et rent verbalt språk, så observerte jeg mye kommunikasjon gjennom kroppene og blikkene deres. Vennskap er noe som dannes og utvikles over tid, og man ofte er sammen med personer man kan speile seg med, og som man har det gøy sammen med. Gjennom denne studien kommer det frem at leken står sentralt i utviklingen av vennskap hos barna, og at musikken er et element som åpner opp for deltagelse i de vennskapelige relasjonene barna imellom.

For å runde av så vil jeg konkludere med at vennskapet til de yngste barna kommer til uttrykk gjennom kroppsspråket, blikkene deres, berøringen og hermingen som oppstår mellom barna i leken. Ved bruk av musikk sammen med barna åpnes det opp for felles lek, og instrumenter blir et element som skaper interesse hos barna. Når handlingene til barna og leken deres blir til rutiner, har det blitt etablert en toddlerkultur. Dette er noe som ikke er statisk, men dyrkes videre i nye former. (Løkken, 2004, s. 23). I min studie har jeg sett at gjennom leken utvikles vennskapene, og når barna bruker musikalske elementer som for eksempel takt, toner og rytme får de en felles inngang til lek. De yngste barna uttrykker seg kroppslig, og dette er noe som var tydelig under mine observasjoner. Barna skaper hele tiden sine egne uttrykk, og deres musikalske uttrykksmåter kan man se i den tidlige tilknytningen. Barna bruker improvisasjon i form av stemme, lyder, blikk og kroppsbevegelse (Engesnes, Danbolt & Hagen, 2017, s4-5). Når barna bruker musikk får de nye impulser som er med på å åpne opp til felleskap. Når man ser på de yngste barnas væremåte opp mot leken, kan man se at de inviterer flere til deltagelse, og det oppstår vennskapelige øyeblikk som de spiller videre på gjennom leken.

Litteraturliste

- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven*. I M. D. Bergsland, & H. Jæger (red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Engesnes, N., Danbolt, I., & Hagen, L. A. (2017). «*Harpespill, fantasiskalaer og syngende fingre*» - om barnehagebarns møter med tre musikkrelaterte apper. *Tidsskrift for Nordisk Barnehageforskning*, 15, s. 1-17. (17 s.)
(<https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1809/2480>)
- Fennefoss, A. T., & Jansen, K. E. (2008). *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger: pedagogisk dokumentasjon gjennom tolkning og analyse*. Bergen: Fagbokforlag.
- Greve, A. (2009). *Vennskap mellom små barn i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Greve, A. (2012). *Vennskap mellom de yngste barna i barnehagen*. *Tidsskrift for Nordisk Barnehageforskning*, 2(2). <https://doi.org/10.7577/nbf.348>
- Hernes, L., Os, E. & Selmer-Olsen, I. (2010). *Med Kjærlighet til publikum: Kunst for barn under tre år*. (s.11-107). Oslo: Cappelen Akademiske forlag. (96 s.)
- Johannessen, A., Tufte, P.A., Christoffersen, L.,: *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, 5. utgave, 2016. Abstrakt Forlag. Oslo
- Jæger, H. & Torgersen, J. K. (red.) (2016). *Barnekultur*. (Kap. 1-7, 9 og 10). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (142 s.)

- Kibsgaard, S. (2015). *Strategier og forhandlinger som grunnlag for deltakelse i lek*.
Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet 01.04.2019 fra udir.no:
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Løkken, G. (2012). *Levd observasjon*. Oslo: Cappelen Damm.
- Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur. Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*.
Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Sandvik, N (2006) *Temaheftet om de minste barna i barnehagen*. Oslo:
Kunnskapsdepartementet
- Stehouwer G, Nilsen H. (1994) *Den første sang*. Oslo: Norsk musikkforlag
- Sæther, M & Angelo, E. (red.). (2012). *Barnet og musikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tjora, A. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Young, S (2003) *Music with the under-fours* NY: Routledge.
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum

Vedlegg

Vedlegg 1

Samtykkeskjema om at student kan gjennomføre observasjoner av mitt barn

Hei! Jeg heter Maren Osen og er student ved Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim. Jeg er i gang med min bacheloroppgave. Under mitt siste år på dmmh har jeg valgt å fordype meg i kunst, musikk og drama. I forbindelse med min bacheloroppgave skal jeg observere barn i alderen 1-3 år, for å se hvordan vennskap kommer til uttrykk gjennom bruk av musikk i barnehagen. Jeg har fått tillatelse til å observere i denne barnehagen, men trenger også foreldrenes samtykke. I min oppgave vil barnehagens og barnas identitet forbli anonym, og jeg kommer ikke til å skrive om et enkeltbarn oppgave, bare hva jeg så mellom barna under mine observasjoner.

I forbindelse med dette, må jeg få samtykke fra alle foreldrene før jeg begynner å observere. Hvis du/dere som foreldre/foresatte tillater at jeg kan observere barnet/barna ditt/deres til min bacheloroppgave, krysser du av boksen under på tilhørende ark. Et samtykke er likevel ikke bindende, noe som betyr at du/dere kan trekke deg/dere fra studien når som helst hvis ønskelig. Ved eventuelle spørsmål eller hvis det skulle være noe annet du/dere vil ha svar på, ikke nøl med å kontakte meg.

Med vennlig hilsen
Maren Osen

Tlf: 95447602

E-post: maren_osen@hotmail.com

Jeg / vi samtykker i at Maren Osen observerer mitt / vårt barn

Sted / dato: